

Obrtnija.

Strokovni tečajji za rokodelce.

Akcija trgovinskega ministrstva za pospeševanje male obrti, to se pravi rokodelstva, prireja poleg tečajev za mojstre na Dunaju tudi strokovne tečaje v posamičnih krajih. To je priprostejša oblika obrtnega poduka. Ti tečajji nimajo manj obsežen učni načrt in ne trajajo toliko časa, kakor tečajji za mojstre.

O teh tečajjih smo že opetovano govorili in nanj opozarjali rokodelce, a če v kateri stvari velja o tej načelo, da se mora vedno in vedno ponavljati, dokler se ž njo ne seznanijo najširši krogi. Istina je namreč da je še danes obilo rokodelcev, kateri še ne vedo, da se prirejajo taki tečajji.

Strokovni tečajji so načeloma namenjeni rokodelcem, mojstrom in pomočnikom, ki že izvršujejo svoj poklic. Na Kranjskem so bili že v nekaterih krajih čevljarški tečajji, pred kratkim pa je trgovinsko ministrstvo imenovalo gosp. M. Kunca v Ljubljani učiteljem za krojaško obrt. Gosp. Kunc bo v prihodnje v raznih krajih na Kranjskem in na Primorskem prirejal strokovne tečaje in zato se nam zdi primerno da priobčimo o teh tečajjih ono, kar je pred nekaj dnevi o njih govoril gospod cesarski svetnik Murnik v Novem mestu.

Pojasnivši, da se strokovni tečajji prirejajo ondot, koder se zanje izkaže potreba, in da imajo izučeni rokodelci samostojni in nesamostojni pristop je dejal:

Skupni poduk prireja se popoldne ali pa zvečer; dopoldne obiskuje strokovni učitelj delavnice, da tam zadosti posebnim učnim potrebam. Seveda morajo tudi lokalni faktorji prispevati k troškom za tak tečaj, navadno na ta način, da preskrbe brezplačno učno dvorano. Državne štipendije se za tečaje ne dovoljujejo. V mnogih slučajih pa so dotični deželni odbori ter trgovske in obrtniške zbornice onim udeležencem, ki ne stanujejo v dotičnem kraju, olajšale obisk s tem, da so jim dovolile male štipendije, in da so za nabavo učnih sredstev in družega opetovano dovolile primerne prispevke. Za dotični obrt obstoječa krajevna zadruga pa naj učni uspeh po sposobnih osebah opazuje ter o svojih opazovanjih poroča c. kr. tehnološkemu obrtnemu muzeju.

Trgovinsko ministrstvo namerava s temi strokovnimi tečajji za kako obrt pričeti vselej še-le potem, ko mu je bila za oni obrt po tečajjih za mojstre dana prilika, da se na tehnološkem obrtnem muzeju izobrazijo strokovne moči in pridobe potrebna izkustva (glede učnega načrta, glede dobe tečaja in drugih za tečaj potrebnih naprav.) Prvi strokovni tečajji za čevljarje priredili so se izven Dunaja leto dni po prvem dunajskem tečaju za čevljarške mojstre. Upati

je, da bo kmalu mogoče prirediti tudi strokovne tečaje za stavbene mizarje.

Strokovni tečajji za čevljarje izven Dunaja trajajo po štiri do pet tednov. Poduk je navadno ob delavnikih popoldne (od 3.—8., od 4.—9., ali od 5.—10. ure, kakor pač žele udeleženci), in obseza vse najvažnejše ročnosti čevljarjev, in sicer avtonomijo noge, jemanje mere, vrezavanje vzorcev, strokovno risanje, krojenje, napravljanje gornjega dela in šivanje na stroju, v to svrhu ima strokovni učitelj s seboj tri stroje za šivanje). Potreben material morajo si udeleženci sami nabaviti. Dopoldne podučuje strokovni učitelj posameznike v delavnicah udeležnikov tečaja, in sicer v prvi vrsti v spodnjem delu čevlja. V tečaju narejeni vzorci in strokovne risbe ostanejo last dotičnega obiskovalca (frekventanta). Dotična zadruga preskrbi navadno učni lokal, razsvetljava, kurjavo in snaženje istega, potem primerno število miz z horizontalno ploščo ter potrebno šolsko tablo. Udeležencev naj ne bode manj ko 20, a tudi ne več ko 40.

Učni načrt za strokovne tečaje za stavbne mizarje izven Dunaja še v podrobnostih ni določen; tečajji trajali bodo najbrže po šest tednov (po pet do šest ur na dan), učni načrt pa bo obsejal; strokovni in delavno risanje, stavbene konstrukcije, tehnologijo pripomočnih sredstev, poznavanje orodje in strojev, knjigovodstvo, korespondenco in kalkulacijo.

Veliko število prošelj za prireditev strokovnih tečajev kakor tudi okolnost, da tudi izven okvira te akcije razne zadruge, trgovske zbornice in druge obrtništvu prijazne korporacije prirejajo strokovne tečaje za rokodelce, napotilo je c. kr. trgovinsko ministrstvo, na prireditev takih tečajev, in sicer ne samo za čevljarje in stavbene mizarje, temveč tudi za druge obrte, za katere se na Dunaju še niso obdržavali tečajji za mojstre, podpira s tem, da dovoljuje podpore po 100 do 200 goldinarjev. Upati je, da se bo na ta način uspešno razširilo delovanje za pospešitev obrtništvu. Zlasti je priporočati tečaje za instalaterje, elektrotehniko, tiskarje, tapetnike in sobne slikarje.

Splošno veljajo glede podpor za strokovne tečaje naslednji pogoji: Strokovni učitelj mora biti — ako za dotični obrt že obstoji tečaj za mojstre na c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju — absolvent takega tečaja, ter mora biti usposobljen za učiteljstvo. Učnih ur ne sme biti manj kakor pri štiritredenskem tečaju s poludnevним podukom (120 ur); eventuelno sme se podučevati tudi samo ob večernih, seveda pa mora v tem slučaju trajati tečaj tem dalje; program tečaja mora se vsaj štiri tedne pred pričetkom predložiti c. kr. trgovinskemu ministrstvu, trgovinsko ministrstvo, oziroma po njegovem naročilu c. kr. tehnološki obrtni muzej pa je opravičen, nadzorovati tečaj.

Podpora izplača se le tedaj, ako je poročilo nadzornika ugodno. Glede strokovnih za čevljarje je še

omeniti, da naj bode podlaga poduku po tehnološkem muzeju izdana knjiga, ki obsega potrebne vzorce.

Na ta način pospeševal se je že leta 1896 po trgovski in obrtniški zbornici pilzenjski prirejeni strokovni tečaj za čevljarje. Leta 1897 dovolila se je podpora strokovnim tečajem za čevljarje v Žižkovu, Karlinu, Pragi, Budjejevica in Taboru, nadalje tečaju za mojstre in vajence, katerega je priredila celovška čevljarska zadruga, in pomočniškemu tečaju koroške čevljarske družbe v Celovcu, tečajem za krojače in mizarje, zadruga rokodelskih obrtov v Mariascheinu in tečaju slikarskega in podpornega društva v Opavi.

Razven gori omenjenih strokovnih ali popotnih tečajev namerava c. kr. trgovinsko ministrstvo obrtni popotni poduk gojiti v treh oblikah: a) splošni popotni poduk po osebah, ki so večje v tehniki neke vrste obrtov in ki na podlagi natančnega poznavanja gospodarskih razmer svojega okraja delujejo za ustanovitev pridobninskih in gospodarskih zadrug, vpeljavo skupnega strojnega obrata in specialnega blaga, ki se lahko peča, v tem smislu že deluje nek popotni učitelj na Štajerskem; b) posebni popotni poduk po strokovnjačih (če možno obrtnikih samih) za določen obrt, zlasti poduk v delavnicah, kakor je to navadno pri strokovnih tečajih za čevljarje, in c) popotni poduk po predavanjih o predmetih malega obrta. Prošnje za namestitev obrtnih popotnih učiteljev predlagati je c. kr. trgovinskemu ministrstvu.

Tudi na Kranjskem sta se doslej napravila dva tečaja za čevljarje, jeden v Ljubljani in jeden v Trziču. Obiskana sta bila oba prav dobro in tudi vspehi so bili tako izvrstni, da ž njimi ni bil le učitelj Hulka, ampak tudi vsi mojstri zadovoljni. Razstavi izdelkov, vzorcev in risarij v Ljubljani in v Trziču ste pokazali obskovalcem, da so taki tečaji v vsakem oziru hvale vredni in da je trgovinsko ministrstvo s prireditvijo teh mnogo koristilo dotičnim obrtnikom in obrt tudi povzdignilo. Podporo so dovolili za ta tečaja deželni odbor, trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani, mestna občina Ljubljanska oziroma tovarnarji v Trziču.

Kakor rečeno, se dajo taki tečaji prirediti tudi v drugih krajih in da so v resnici potrebni, o tem pač ne dvomi nihče, kdor pozna količkaj rokodelske razmere v naši deželi. Kjer se torej obrtniki za take tečaje zanimajo, koder je dosti rokodelcev, ki bi se tacega tečaja udeležili, tam naj se obrnejo do gospoda cesarskega svetnika Ivana Murnika v Ljubljani ki jim pojde rad na roko, da dosežejo svoj namen.

Kmetijstvo.

Pred zimo v sadnem vrtu.

Sadjarstvo napreduje pri nas že prav lepo. Neovrgljiv dokaz za to je obilna množina sadnega drevja, katero se leto za letom povsod zasaja. Mogoče je, da to drevje pri marsikaterem gospodarju ne bo tako raslo in uspevalo, kakor si to želi in pričakuje. Vzrok tega je, da še marsikateri sicer prav marljivi gospodar ni prav vajeen pravilnega ravnanja s sadnim drevjem. Dosti je še taci, kateri sicer z veseljem in tudi kolikor toliko pravilno vsade sadno drevo, potem ga pa prepuste samemu sebi, češ, vsadil sem te, zdaj pa rasti čvrsto in rodi prej ko mogoče. Dosti je torej taci gospodarjev, kateri ne posvečujejo vsajenemu sadnemu drevju tiste pozornosti, tiste skrbi in tistega dela, katerega zahteva, in tako se dogaja, da se ž njim ne doseže tistega gospodarskega smotra, katerega bi se doseči moralo.

Pred vsem se mora vsako mlado drevesce pravilno porezati, da ga v zimskem času viharji ne omajajo ali še celo ne polomijo, posebno pa še zato, da tudi sneg kaj tacega ne stori.

Poveže se pa sadno drevo najhitreje in praktičnejše tako-le: Na tisti strani deble, od katere vladajoči, to je v dotičnem kraju navadni veter brije, napravi se z železnim kolom kako dobro ped od debla proč v zemljo 40—50 centimetrov globoko luknjo. V to lukno zabije se potem dovolj raven kol, bodisi že jelov ali kakršni si bodi, samo da je raven in dovolj močan.

Kol sme samo do krone drevesa segati, ne pa v krono. Zato se mora kol tikoma pod krono, to je pod prvimi vejami pošev odžagati. K tako v tla zabitemu kolu priveže se pa dravesno deblo najhitreje ter najcenejše in torej gotovo v vsakem obziru najpraktičnejše tako-le:

Napravi se iz trdne ržene slame povezel, kakršnega se napravi za povezanje snopja na njivi, le trdnejši in čednejši mora biti. Tak povezel ovrže se enkrat okoli debla in to za kako dobro ped pod vrhom kola. Na to se ovrže, to je, osuče se povezel dva do trikrat samega okoli sebe nad deblom in kolom. Končno ovrže se ga prav trdno še enkrat okolo kola, obadva konca se zvijeta v kito in to se poveže malo ped nižje pod mestom kjer se je povezel bil okolu kola ovržen, z vrbovo šibo prav trdno h kolu. Taka važnja je v vsakem obziru tako primerna, da bolj biti ne more in čedna je tudi.

Drugo delo, katero se mora pri vsakem mladem sadnem drevesu pred zimo izvršiti, je to, da se njegovo deblo pred poškodbo po zajcih zavaruje. To se stori s tem, da se napravi prav gosto mazilo iz ilovice, apna, kravjeka, volovske krvi ter človeškega blata.

Brez poslednjega je mazilo, kakor obila izkušnja uči, le malo ali kar nič vredno. S tem mazilom se mora